

عقود معین

در ترجمه لمعه

شامل:

مقارن - اجاره

و وکالت

سید محمد صدری

سرشناسه	: شهید اول، محمد بن مکی، ۷۲۴-۷۸۶ ق.
عنوان قراردادی	: اللغه العربیه فی الفقه العربیه، عربی، برگزیده.
عنوان و نام پدیدآور	: عقود معین در ترجمه لمعه [شهید اول] / محمد صدری.
مشخصات نشر	: کاشان: اندیشه‌های حقوقی، ۱۳۸۸
مشخصات ظاهری	: ۲۴۰ ص.
شابک	: 978-600-91189-7-7
وضعیت فهرست‌نویسی	: فیبا
یادداشت	: فارسی - عربی.
موضوع	: فقه جعفری -- قرن ۸ ق.
موضوع	: عقود و ایقاعات (فقه)
شناسه افزوده	: صدری، محمد، ۱۳۴۲ - گردآورنده، مترجم -
رده‌بندی کنگره	: BP۱۸۲/۳ : ش ۹ ج ۸۰۴۲۱۵۱۳۸۸
رده‌بندی دیوپی	: ۲۹۷/۳۴۲
شماره کتابشناسی ملی	: ۱۸۴۴۲۷۷

انتشارات اندیشه‌های حقوقی

عنوان: عقود معین در ترجمه لمعه

ناشر: اندیشه‌های حقوقی

محمد صدری

حروف‌نگاری: گروه هنری رُز ۶۶۴۹۶۲۸۵

لیتوگرافی: ترام‌سنج ۶۶۴۲۷۲۴۳ - ۶۶۴۲۷۳۲۵

نوبت چاپ: اول

تیراژ: ۵۰۰۰

قیمت: ۴۵۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۹۱۱۸۹-۷-۷

ISBN: 978-600-91189-7-7

کلیه حقوق محفوظ بوده و تکثیر تمام یا بخشی از این اثر به صورت حروفچینی و چاپ مجدد، چاپ افست، پلی‌کپی و انواع دیگر چاپ ممنوع است. متخلفان تحت پیگرد قانونی قرار خواهند گرفت.

فهرست مطالب

مقدمه	۷
گفتار نخست - آشنایی با فقه	۱۱
بخش اول - درآمدی بر عنوان متون فقه - علل و روشها	۱۳
متون فقه	۱۳
عقود معین	۱۵
حقوق خانواده!	۱۶
احکام	۱۶
زبان بیان	۱۷
بخش دوم - تعریف فقه موضوع فقه تقسیم مباحث	۲۱
تعریف فقه	۲۱
موضوع فقه	۲۳
حکم شرعی	۲۴
بخش سوم - دسته‌بندی مباحث فقهی	۲۶
دسته‌بندی و تقسیم مباحث فقهی	۲۶
منشاء تقسیم اصلی:	۳۲
قضد قریت و اثر آن	۳۳
مفهوم کتاب در فقه	۳۳
بخش چهارم - شهید اول و لمعه	۳۸
شرایط سیاسی اجتماعی	۳۸

۳۹	الف) در شرق اسلامی.....
۴۰	ب) در غرب اسلامی.....
۴۰	شهید اول.....
۴۱	مدرسه شهید اول.....
۴۲	آثار و تاثیر شهید اول در فقه و اصول:.....
۴۴	اللُّمعة الدَّمشقیة (درخشش دمشق).....
۴۶	شهید ثانی.....
۴۷	گفتار دوم - عقود معین - شکل و محتوا.....
۴۹	بخش اول - عقد و ایقاع.....
۵۰	لزوم و جواز در عقد.....
۵۱	ایقاع.....
۵۲	عناصر تشکیل دهنده عقود و ایقاعات.....
۵۲	قصد و رضا.....
۵۲	الف) قصد.....
۵۳	دو نکته مهم.....
۵۳	انشاء.....
۵۴	رضا.....
۵۵	کاشف از قصد و رضا.....
۵۷	فرآیند دلالت.....
۵۸	علل پیشی دلالت لفظی از دیگر دلالت‌ها.....
۶۱	بخش دوم - بررسی مسائل شکلی معاملات.....
۶۱	شکل معاملات از دیدگاه حقوق موضوعه و شریعت.....
۶۲	اصل آزادی قراردادها.....
۶۳	موضع شریعت در قبال معاملات.....
۶۵	فلسفه مداخله شریعت در معاملات.....
۶۶	بخش سوم - تعیین در عقود.....

عقود معین.....	۶۶
عقد معین و غیر معین در قانون.....	۶۶
عقد معین و غیر معین در شریعت.....	۶۷
نظریه مشهور.....	۶۸
استدلال قائلین به تعیین در عقود.....	۶۹
اصل امضائی بودن معاملات و ملاک امضاء.....	۶۹
ماهیت ممضی.....	۷۰
حصر و تعیین در عقود از دو ناحیه خدشه پذیر است.....	۷۲
نخست آنکه.....	۷۲
ناحیه دیگر.....	۷۳
گفتار سوم - عقود معین در ترجمه لمعه.....	۷۵
کِتَابُ الْمَتَاجِرِ.....	۷۷
الْفَصْلُ الْأَوَّلُ: يَنْقَسِمُ مَوْضِعُ التِّجَارَةِ إِلَى مُحَرَّمَ وَمَكْرُوهٍ وَمُبَاحٍ.....	۷۸
الْفَصْلُ الثَّانِي: فِي عَقْدِ الْبَيْعِ وَ آذَابِهِ.....	۸۲
و هُنَا مَسَائِلُ.....	۹۶
الْقَوْلُ فِي الْأَذَابِ وَهِيَ أَرْبَعَةٌ وَعِشْرُونَ.....	۱۱۰
الْفَصْلُ الثَّلَاثُ: فِي بَيْعِ الْخِيَارِ.....	۱۱۵
و هُنَا مَسَائِلُ.....	۱۱۵
الْفَصْلُ الرَّابِعُ: فِي بَيْعِ التَّمَارِ.....	۱۱۷
مَسَائِلُ.....	۱۲۱
الْفَصْلُ الْخَامِسُ: فِي الصَّرْفِ.....	۱۲۵
خَاتِمَةٌ.....	۱۳۱
الْفَصْلُ السَّادِسُ: فِي السَّلَفِ.....	۱۳۳
الْفَصْلُ السَّابِعُ: فِي أَنْشَاءِ الْبَيْعِ بِالنَّسْبَةِ.....	۱۳۹
الْفَصْلُ الثَّامِنُ: فِي الرِّبَا.....	۱۴۳
الْفَصْلُ التَّاسِعُ: فِي الْخِيَارِ وَ هُوَ أَرْبَعَةٌ عَشَرَ.....	۱۴۷

١٧٧	 الْمُضَلُّ الْغَائِثُ: فِي الْأَحْكَامِ وَهِيَ خُمُسَةٌ
١٩١	 خاتمة
١٩٢	 كِتَابُ الْأَجَارَةِ
٢١٥	 مَسَائِلُ
٢٢٣	 كِتَابُ الْوَكَالَةِ

مقدمه

شرع در اصل لغت به معنای راه، طریقه و روش است و گاهی به روش یکسان اطلاق شده است و شروع را از آن جهت به آغاز معنا کرده‌اند که بر ابتدای راه منطبق است عبارت «شَرَعَ اللهُ لَهُمْ» یعنی خداوند راه بندگی را بر ایشان نمود.^۱ این فراز از دعای ندبه در باره پیامبران است که: كُلُّ شَرَعٍ لَهُ شَرِيعَةٌ وَتَهْجَتْ لَهُ مِنْهَا جَائِعَةٌ. هر پیامبری را راه طریقه‌ای نهادی و راهی روشن برای او معین کردی که در این عبارات نیز شریعت و نهج به معنای راه روشن در یک معنا به کار گرفته شده است.

بر این اساس صاحبان شریعت صاحبان راه یا راهنمایان بشراند و تشریع که در ادبیات امروزین عرب به معنای قانون‌گذاری اصطلاح شده است در اصل لغت به معنای راه‌نمایی و راه نمودن است.

با این مقدمه کوتاه سهل است دانستن اینکه خواسته همه شرایع آسمانی راهنمایی بشر به سوی هدفی والا بوده است. از این هدف والا در طول تاریخ شرایع با تعبیر گوناگونی پرده برداشته‌اند تعبیری چون سعادت، کمال اصلاح، و... و این تعبیر تا رسیدن به خدا نیز تعالی یافته و شاید تعبیر سیل الله یعنی راه خدا در این راستا شکل گرفته باشد.

اما وصف بسیار متمایز شریعت اسلامی از دیگر شرایع آسمانی در این زمینه تفکیک بسیار روشن و مرزبندی شده مراحل این راه است. این شریعت رسیدن به هدف والا را در دو مرحله اصلی طراحی و ارائه می‌کند که هر مرحله روش ویژه خود را دارد.

۱- اصول اعتقادی:

نخستین گام شریعت در راهنمایی شخص هدف رساندن او به اصول بنیادین و باورهای اساسی است از این باورها با عنوان «اصول اعتقادی» یاد شده و مقصود آن

۱. بنگرید، عبدالرحیم صفی‌پور منتهی الارب فی لغة العرب، ماده شرع

است که در پیمودن این راه و در آغاز آن بنیادهای اصلی حرکت، استوار و محکم باشد. رسیدن به این دسته از باورها اولاً فقط و فقط از راه خرد ناب و اصول پذیرفته شده همگانی میسر است و نه تنها تقلید را در این مسیر هیچ جایگاهی نیست که گرایش به آن در کتاب خداوند بسیار نکوهیده است. پس این عرصه، عرصه چون و چرا و لا و الا است و هیچ پرسشی در آن ناپسند و ملال آور نیست.

دومین ویژگی این زمینه، اعتقاد راسخ از راه راسخ یعنی از راه قطع و یقین است و ظن و تردید نیز همانند تقلیدداند و در این عرصه هیچ جایی ندارند پس کوتاه سخن اینکه بنیاد اعتقاد اسلامی بر اصول عقلانی و تردیدناپذیر استوار است و آنچه با این دو در تعارض است از اسلام نیست.

پس از پیمودن این راه شخص هدف با تمام وجود آفریدگار جهان را در می یابد و سپس یگانگی او را و از آن پس اینکه او را رسولان و فرستادگانی است با دستورات و فرامینی مطاع و بالاخره اینکه همگان در برابر این تشریع و راهنمایی مسئولیتی عظیم دارند و در پایان راه حسابی روشن در پیش است و این است فرآیند شکل گیری سه اصل بنیادین توحید، نبوت و معاد.

پس از آنکه شخص هدف با اصول عقلی مسلم این سه اصل اساسی را باور داشت نوبت می رسد به آنچه در این شریعت برای راهنمایی عملی و ایصال به مطلوب تشریع شده است و بدین وسیله فروع فقهی شکل می گیرد.

۲- فروع فقهی

میزه اصلی شریعت اسلامی با دیگر شرایع در همین جاست که در همه شرایع دانستیهای اصول و فروع را درهم رفته و بدون تفکیک می یابیم و همه جا سخن از همه چیز است اما در شریعت اسلامی به سرعت علوم اسلامی از یکدیگر تفکیک شده و حتی بهانه پیدایش علوم دیگر شد در این دسته بندی می توان نخست دانستیهای بنیادین یا علوم پایه اسلامی را در یک سو دید که علوم فلسفه و حکمت اسلامی و کلام از آنها پدید آمده و متکفل رهگیری اصول شدند سپس علوم مبتنی بر آنها به پیگیری فروع فقهی پرداختند.

اصلی ترین این علوم دانش فقه است که در دامن شریعت مدد علوم و دانش های دیگر پدید آمده و به سرعت بالنده و سترگ شد. منبع تغذیه اصلی این دانش قرآن و

سنت بود که این ماخذ خود اقیانوس بیکران دانستینها بوده و به دلیل همین گسترده‌گی علم دیگری تحت عنوان درایت و روایت حدیث پدید آورده که بعدها دانستینهای علوم قرآنی نیز در کنار آنها قرار گرفت و به دلیل اشتراک مساعی و همجواری، علوم قرآن و حدیث را ساختند.

از این مقدمه نسبتاً طولانی چگونگی پیدایی فقه را در نظر داشتیم و اینکه راه روشن شریعت طی چه فرآیندی به اصل این دانش رسید لیکن دانستینهای آغازین درباره فقه و چگونگی تعامل آن با حقوق موضوعه از یک سو مستلزم پژوهشی گسترده است که به ضمیمه دانستینهای لازم درباره عقود و ایقاعات و نیز عقود معین که موضوع کتاب حاضر است و از سوی دیگر برای پژوهشگران این دانش امری لازم.

بر این اساس رفته رفته بخشی از این کتاب را فراهم آورده تحت عنوان «دانستینهای آغازین» که در این بخش نخست آشنایی کوتاهی تعریف فقه و موضوع و مطالب وابسته به آن مانند حکم شرعی و انواع آن پدید می‌آید و سپس سخنی درباره عقود و ایقاعات و عقود معین و اصل مسئله تعیین در عقود و سپس مباحث اصلی عقد معین بیع، اجاره و وکالت در پایان این مقدمه بر خود لازم می‌دانیم از همه کسانی که به هر نحو اینجانب را در تهیه این کتاب یاری کرده‌اند قدردانی نموده و مراتب سپاس ویژه خود را نسبت به استاد ارجمند جناب آقای دکتر عباس زراعت ابراز دارم از آن رو که به علت ضیق وقت در تهیه مطالب بخشی از این کتاب مرا یاری رسانده‌اند و از همه اهل دانش و بینش تقاضای اکید داریم که در انجام وظیفه خطیر رساندن اطلاعات درست و به جا ما را یاری کند

و السلام

سید محمد صدری

گفتار نخست

آشنایی با فقه

بخش اول: درآمدی بر عنوان متون فقه - علل و روشها

بخش دوم: تعریف فقه - موضوع فقه - تقسیم مباحث

بخش سوم: دسته‌بندی مباحث فقهی

بخش چهارم: شرایط سیاسی اجتماعی